శాంతి

శ్రీమతి సి. లక్ష్మి

౧

అమరనాథుని అంతరజ్ఞానము, కడసారిమాటు అతనిని బొంబాయినగరము వెడల పురికొల్పెను. కాని, కలకత్తాయందు ఊపిరి సలుపకుండ పనులున్న సమయమునందు, ఆప్రదేశమును వదలి, బొంబాయి ఏలవెడలెనో, అతనికే తిన్నగా బోధపడుచుండుటలేదు. ఒక దినమంతయు ఉన్మత్తునిభంగి, బొంబాయి వీథులన్నియు తిరిగి మరునాడు— శుక్రమువారమునాటి సాయంకాలమున, అమరనాథుడు, "టాజ్ మహాల్" అను పేరుగల, పంటపూటింటికి వెళ్లెను. అచట తేనీరుగ్రోలిన పిదప, అచటికి సమీపముగానే యున్న సముద్రతీరమునకు బోయి, ఒంటరిగా, ఒకస్థలమున ప్రకృతిసౌందర్యమును తిలకించుచు, ఆలోచనామగ్నుడై విశ్రమించియుండెను. నిర్వీర్యుడైన భాస్కరుం డప్పుడే అస్తమించుచుండ, ఆకాశమంతయు నూతన శోభతో విలసిల్లుచుండెను. శుకపికాదులు తమ తమ కులాయంబులు జేరుకొనుటకై వడివడిగా పోవుచుండెను. ప్రకృతిసౌకుమార్యము, విశ్వమునందేకాక, మన అమరనాథు హృదయపీఠమునగూడ అధిష్ఠించియుండెను. ఇట్టిసమయమున అతిలావణ్యవతియగు నొకయువతీమణి రూపము, అమరనాథుని జ్ఞాననేత్రమునకు గోచరింప, ఒకటి రెండశ్రువుల రాల్చి, అమరనాథు డారూపమునే రెప్పవేయక చూచుచుండెను.

మన యువకుడు ఇంగ్లాండునుంచి వచ్చి చాలాదినములు గాలేదు. ఇట్టి పరధ్యాన మనస్కుడగు అమరేంద్రుడు కలకత్తాయందు గొప్పవర్తకమును జేయుచుండెను. ఇటీవల నూతనముగా చిత్రపటముల వ్యాపారముగూడ పెట్టుకొనియుండెను. వృద్ధుడగు గంగోపాధ్యాయుడు, వర్తకమునందు, అమరనాథునికి సహాధ్యాయిగానుండెను. ఇతనికి బుద్ధిబలముకన్న శరీరబలమే వేయిమడుంగు లధికము. కాన, అమరనాథునికి, ఈతనివల్ల మరి యే సాహాయ్యము లేకపోయినను, వలయునపుడెల్ల ధనసాహాయ్యము మాత్రము కలుగుచుండెడిది. గంగోపాధ్యాయునికి, అమరనాథుని నడవడిక ఏమియు అర్థమగుటలేదు. కాని తనకు ధనలాభము వచ్చునంతకాలము అత నెటులున్న నేమియని, ఆతని విచిత్రప్రవర్తనను గురించి, ఎక్కువగా, గంగోపాధ్యాయుడు ఆలోచించుటలేదు. పని ఎక్కువగానున్న సమయములందే, అమరున కొక బాలికా ముఖారవిందము, కట్టెదుటనిల్చి, తన్నెచటకో రమ్మనుచున్నట్లు పిలువ వినినవాడై, ఎట్టి అవసరమైన పనియున్నను సరే, కలకత్తావదలి, తత్క్షణమే ఆబాలికామూర్తిని వెదకుకొనుచు, నూతనపట్టణములకు బోవుచుండెడివాడు. ఈవిధముగా, ఒకమారు "డార్జిలింగు"నకును, మరియొకమారు, హిమాలయప్రాంతములకును, ఇంకొకమారు ఇంద్రప్రస్థనగరమునకును, ఇంక నెన్నియో ప్రదేశములకు, అమరనాథుడు పోయియుండెను. కాని, తిరిగి వచ్చునపు డొకమారు కన్న ఇంకొకమారు దుఃఖాక్రాంతుడై యుండుటయేకాని, అమరనాథుడు మనఃస్థైర్యమును పొందుటలేదు.

ఇంతవరకు వృద్ధగంగోపాధ్యాయుడు అమరనాథుని ఏమియు అనలేకపోయెను. కాని ఈ మారు, అమరనాథుడు బొంబాయివెళ్లుట మిక్కిలి పొరపాటుపని అని అతని సహాధ్యాయి తలచుచుండెను. ఏలయన, వార్తాపత్రికలవల్ల నాలుగైదు నౌకల విదేశవస్తువులతో వర్తకులు వచ్చుచున్నారని తెలియుటచే, గంగోపాధ్యాయుడు రాబోవు ధనలాభమును తలచుకొని ఉప్పొంగిపోయెను. ఇట్టి సమయముననే మరల మన అమరనాథుని కాతని దేవీమూర్తి, సాక్షాత్కరించి కోకిలను నిరసించు గాత్రముతో తన్నెచటికో పిలిచినట్లయిన, వెంటనే, అమరనాథుడు కలకత్తాను వదలి బొంబాయి నగరమునకు వెడలిపోయెను.

సంధ్యాసమయంబున, అమరనాథు డావిధముగా సముద్రతీరమున తన దేవీమూర్తిని వర్ణించుచు, తన్మయత్వము నొందియుండెను. భాస్కరుడు పూర్తిగా, అపరవారిధిని గ్రుంకిపోయెను. సంధ్యచీకటులు నలుదె

సల గ్రమ్ముకొనజొచ్చె. అట్టితరి, అమరనాథుని దేవత గూడ అంతర్ధానమయి, ఆతని హృదయాకాశమును చీకటిగా జేసివైచెను. పశ్చాత్తాప వహ్నిచే, హృదయము దహింపబడుచుండ, అమరనాథుడు నలుదిక్కుల బరికించిజూచి, తనమనస్సే ఇదివరక న్యాయముగా ఒక జీవిని బాధించినందులకై తన్నిటులు యాతనపెట్టు చున్నదనియు, ఎండమావుల వంటి ఇట్టి ప్రేమను నమ్మి ఇక నెప్పుడును స్వగృహమును, స్వదేశమును విడలి రాగూడదనియు, దృఢప్రతిజ్ఞ చేసుకొనెను.

అమరనాథుడు "టాజ్ మహాలు" చేరునప్పటి కప్పుడే, గాఢాంధకారము నలుదెసలు దట్టముగా గ్రమ్ముకొనియె. విద్యుద్దీపము లెల్లెడ వెలిగింపబడెను. అమరనాథుడు భోజనశాలకుబోయి, తనకొరకై యేర్పాటుచేయబడిన స్థానమున భోజనమునకై ఆసీనుడాయెను. ఇంతలో, ఉదయము మెయిలులో వచ్చిన ఇతర అతిథులందరు బిరబిర లోనికి వచ్చి వారివారి స్థలములయందు కూర్చొనసాగిరి. అమరేంద్రు డాశ్చర్యముతో వారినందర జూచుచుండెను. అమరనాథుని మేనమామ కూతురును; ప్రాణస్నేహితురాలునునగు శిరీషకుమారి, తనభర్తయగు ప్రతాపసింహునితోగూడ లోనికి వచ్చి, అమరనాథుని చూడకయే ఆతని ప్రక్కనే కూర్చుండిరి. శిరీషకుమారి ప్రతాపసింహునివలెగాక అల్పసంతోషి. సదా మందహాసవదనారవిందయై, చూపరుల మనంబులు రంజిల్ల జేయుచుండెను. శిరీష తటాలున ప్రక్కనున్న అమరేంద్రుని మాఱి, వికసితవదనారవిందయై, "అమరా! ఇదియేమి తలవని తలంపుగా నీ దర్శనభాగ్యము మాకు నేడబ్బె. బొంబాయి యందు నీకేమైన పని గలిగినదా! సిల్వియా క్షేమముగా నున్నదా" అని ఒకదానివెంటనొకటిగా, ఊపిరి యాడకుండ ప్రశ్నించి ప్రత్యుత్తరమునకు నిరీక్షింపకయే, మరల "అమరా! మేము ఐరోపా అమెరికాదేశములందు, ఈ ఎనిమిదిమాసములును మిక్కిలి సౌఖ్యముగా, గడపితిమి. ఎన్నిమారులు నీకు ఉత్తరములు వ్రాసినను ఒక్కదానికైనను ప్రత్యుత్తర మియ్యవైతివి. నేటి ఉదయముననే ఇచటికివచ్చితిమి. మిథునపుర పుష్పవనములలో నున్న మా పర్ణకుటీరమునకు, ఆదివారము బయలుదేరి పోవుచున్నాము. అమరా! నే నెన్నివిధముల ఎన్నిమారులు మా గృహమున కొక్కమారు రమ్మని నిన్ను బ్రతిమాలుకొనుచున్నను ఇంకను నీకు మాపై, అనుగ్రహము జనింపలేదు. ఈ మారైనను వచ్చెదవా రావా చెప్పుము. వత్తునన్నగాని, నిన్నీమారు విడువము" అని శిరీష నిర్బంధింప, అమరనాథు డాశ్చర్యముతో ఆయువతినిజూచుచు, "శిరీషా! శిరీషా! అంతగట్టిగా మాట్లాడకుము. ఇతరులకు కూడ మాటలాడుటకు, కొంచె మవకాశమిమ్ము. ఇచట మనము మాత్రమే లేము" అని ప్రతాపుని వైపునకు దిరిగి—"ప్రతాపా, ఇంత మాటకారి యగు శిరీషతో పాపము నీ వెటుల వేగుచున్నావో కదా. నాకైన ఒక్క దినములోనే పిచ్చి యెత్తిపోవునుసుమీ" అని నవ్వుచు బల్క శిరీష ఆ మాటలను చెవినిబెట్టకయే మరల అమరనాథునితో, "అమరా, దీనికి సమీపముగా మేమొక్క మేడను, అద్దెకు దీసికొని యున్నాము. రేపు నీవు తప్పక అచటికి రావలయును. నా స్నేహితురాండ్ర నందరిని చూచినయెడల నీవు మిక్కిలి సంతసింతువని నే తలచెదను. వారందరూ హైందవ బాలికలే సుమీ! అమెరికా విశ్వవిద్యాలయములయందుత్తీర్ణలైన వారు. వీరినైన జూచుటకు నీకు కుతూహలము గలుగుటలేదా" అని పల్క మిక్కిలి ఉత్సాహముతో అమరనాథుడు "శిరీషా అంతగా నన్నడుగవలయునా, అటులనే తప్పక రేపు సాయంకాలము మీ సదనమునకు వచ్చెదను కాని బాలికలందరిని నీ వెచట కలుసుకొంటివి. వారు యిచ్చటికి దేనికొరకై వచ్చిరి?" అని యడుగ శిరీష ఇట్లని చెప్ప సాగెను. "ఈ బాలికలందరు ఒక సమూహముగా హిందూదేశ సమస్యల నెల్ల తర్కింప, ప్రతి గ్రామమునకు బోవునిచ్ఛతో ఇచటికి వచ్చిరి. హిందూ జాతీయ గుణములను గురించియు, లలితకళల ప్రాముఖ్యమునుగురించియు నీతో వితర్కించుటకు వారు చాలా ఇష్టపడెదరని నే ననుకొనెదను. అమరా, నీకుమునుపటివాగ్ధాటియున్నదా? ఏమి నేను జెప్పువాక్యములు వింటివా లేదా? ఇంకను మునుపటి పరధ్యానము నిన్ను వదలలేదా? నీ కనురెప్పలేల పెట్టెలవలె బరువుగా నున్నట్లు కాన్పించుచున్నవి! అమరా! నల్లమందేమైన సేవించితివా యేమి?" అని

శిరీష పల్కక దద్దరిల్లి అమరనాథుడు "శిరీషా, ఏల అట్లనుచుంటివి" అనెను. దానికి జవాబు చెప్పకయే శిరీష "అమరనాథా, శాంతి ఆబాలిక లందరిలోను చుక్కలలో చంద్రునివలె యుండును. ఆమె వయస్సునకు హెచ్చగు విద్యయు, విద్యకు తగిన సౌందర్యము, సౌందర్యమునకు తగిన వినయము, వినయమునకు తగిన దైవభక్తి గలిగిన సుగుణవతి. ఆమెను చూచిన ఎట్టివారైన ఆమెను ప్రేమింప కుండ నుండజాలరు." అని ఇంకను ఏమియో చెప్పుచుండెను గాని పాపము, అమరనాథుని వీనుల "శాంతి" అను నామము సోకినంతనే, నిశ్చేష్టుడయి ఏదియో జ్ఞప్తికిరా అట నిలవలేకపోయెను. కాని వెంటనే అచ్చోట బాసినయెడల శిరీష తన్ననుమానించునని అతి కష్టముతో తన భావముల పైకి గానిపింపనీయక ఆమె శాంతిని గూర్చి చెప్పుచున్న మాటలన్నియు మిక్కిలి ఆతురతతో వినుచుండెను. "అమరా, శాంతి నిజముగా ప్రేమనిధి. అనేక జాతీయకన్యల నేనుకలుసుకొంటిని గాని వారియందు భారత రమణులయందున్న ఏదోయొక ఆకర్షణశక్తికొరతవడియున్నది. అమరా! అది యేదియో నేచెప్పజాలను. ఆచెప్పజాలనిదేదియో అదియే స్త్రీకి నిజమైనభూషణమని నే భావించెద. నేను మొదటిసారి శాంతిని కలుసుకొనినపుడు, "ప్రపంచము తన స్త్రీ యోగ్యతను పోగొట్టుకొనినపుడు ఆ యోగ్యత తీర్థవాసివలె ఈ భారతరమణి పాదసన్నిధి కేతెంచెనని నే మరల భావించితిని" అన, అమరనాథుడు తన హృదయవేదనను పైకి గానిపింపనీక, ఎంతయో శ్రద్ధతో వినుచున్న వానివలె నటించుచు, "శిరీషా, ఎట్టికవులైనను, ఇట్టివర్ణన చేయజాలరు సుమీ. నీమాటలు నిజముగా మిక్కిలి ప్రశంసనీయములు" అని చిరునవ్వుతో బల్క, "అమరా, ఓర్పు వహింపుము. ఆమెను రేపు నీవు కలసికొనినపుడు నా మాటలయందలి నిజానిజములు నీకే తెలియును" అని, మే మామెను ఇటలీ దేశమునందు కలుసుకొంటిమి. అక్కడనుంచి మేము ఇచటికి కలిసియే వచ్చితిమి. ఆమె అమెరికా దేశమునందు విద్యను ముగించినదట. అమరా, ఆ దేవీమూర్తి వదనమందు నే నిదియని చెప్పజాలని ఏదోయొకశక్తి నాకు గానృట్టుచున్నది. ప్రపంచమున, సంసారమునందును వైరాగ్యముగలిగి శాంతిలేని హృదయములతోనున్న మీవంటి వారందరు నావద్దకు వచ్చినయెడల శాంతిని ప్రసాదింతునని చెప్పుచున్నదో యనునటువంటి ఉత్కృష్టమైన శాంతి సరళముల సూచన ఆమె ముఖకమలమున గానిపించును." ఈపలుకులకు అమరనాథు డేమియు చెప్పలేక మూగవానివలె ఆమె మాటల వినుచుండెను. శిరీష కుమారి ఒకనిముసమాగి మరల "అమరా, ఆమె సౌందర్యము వర్ణనాతీతము. చంపక, విరజాజి, మల్లె, గులాబీ మొదలగు పుష్పరాజముల పరిమళము మిశ్రమమైన ఎటులుండునో, ఆమెయందము అటులుండునని అనవచ్చును. మంచిగంధపు వాసనతో గూడినమందమలయానిలముసర్వేంద్రియముల కెట్టి హాయినొసంగునో, ఆమె సొగసు గూడ అట్టిదియే. మాధుర్యనిర్మలత్వములు ఒకదానియందొకటి లీనమై ఆమె సౌందర్యముగా మారియుండును. ఆమె నయనములు తామరరేకులవలె సోగలు గాకపోవచ్చును. కాని అవి నిశ్చయముగా, ధవళకాంతిమయమగు పరిశుద్ధాత్మను వెలిపుచ్చు తారకచిహ్నములని చెప్పవచ్చును" అనెను. అమరనాథునిమనోవేదన మితిమీరుచుండెను. వేయివిధముల దాని నణప ప్రయత్నించుచు, అమరనాథుడు, "శిరీషా, ఆ యువతిని నీవు మోహించుటలేదు గదా! కాని ఆమె నీవలె మాటకారి గాదని నే ననుకొనెద" అని హాస్యమునకై పలుకునట్లు నటించెను. శిరీషయు మెల్లగా "లేదు అమరా, ఆమె నావలె మాటకారి కాదు. ఆమె ఉచ్చరించునది కొన్ని వాక్యములే ఐనను, అవి మిక్కిలి భావగర్భపూరితములుగా నుండును. ఇక ఆమెపై నాకు మోహమంటివా వినుము" అని ప్రతాపునివైపునకు దిరిగి, "నాథా, నేనిపుడు చెప్పబోవునది మీకు నాపై అసూయ కలిగింపదని నేనమ్మెద. నేనే పురుషజన్మమెత్తినదైన, ఆమె నన్ను ప్రేమించినదైన, ఆసేతుహిమాచలపర్యంతము, నాకంటె అదృష్టవంతుడు—ఏవిషయమునందైనను గానిమ్ము—మరియొకడుండబోడని, నిశ్చయముగ, నిర్ధ్యయముగ, నిస్సందేహముగ చెప్పగలను." అనెను.

ప్రతాపసింహుడు, శిరీష ఎంత మాటకారియో అత నంత మౌనవ్రతముగలవాడు. అమరనాథుని ఓర్పంత

యు కొంచెకొంచెముగా సన్నగిలుచుండెను. లేనిఉత్సాహముతో మరల "శిరీషా, నీకేమి వెఱ్ఱియా, నీవు వచించునదంతయు పరిహాసమునకై గాదా. నిజమేనా" అని అమరనాధుడు పల్క శిరీష "అమరా, నేను బల్కినది ముమ్మాటికి సత్యమే. మరియొకమారు చెప్పెదను వినుము: శాంతి దేవిని ప్రేమించువాడును, ఆమెచే ప్రేమింపబడువాడును, ఈభారతవర్షమున-అంతయేల ఈ చతుర్దశభువనములందునుకూడ ధన్యుడు. వానికి సమానుడగువాడు మరియొక డెందును ఉండడని ఘంటాపథముగ చెప్పగలను" అన నిశ్చేష్టుడైయున్న అమరనాధుని నోటినుండి, అతనికి తెలియకుండగనే, "వాడు బుద్ధిహీనుడై, అటువంటి దేవీమూర్తి పవిత్రప్రేమను సిరిరా మోకాలొడ్డినట్లు నిరసించిన తప్ప" అనుమాటలు వెడలెను. శిరీష కీ మాటలేమియు బోధపడలేదు. "అమరనాథా, నీవిప్పుడేమిపల్కితివి?" అని గంభీరస్వరముతో శిరీష అమరుని అడుగ, "అటువంటి ప్రేమను నిరసించినవాడు, నరపశువు అంటిని" అని జవాబిచ్చెను. శిరీష కొంచెము కోపముతో "ఏది ఎటులున్నను,అమరా, అటువంటి బుద్ధిహీను లీప్రపంచమున నున్నారని నేననుకొనను" అన నిర్భయముగా అమరనాధుడు, "అటువంటివారు ఉన్నారని చెప్పుటయేకాక, తానటువంటివారిలో ఒకరిని ఎరుగుదు"ననికూడ చెప్ప శిరీష పరిహాసమునకై "అటులైన అమరా, ఆ మనిషి నీవే కావచ్చునని నే ననుకొనెదను' అని పల్కెను. విచారపూరితమగు చిరునవ్వుతో "సరియే; శిరీషా! రేపు మీగృహమునకు వచ్చి, నీ వింతగా కొనియాడుచున్న నీదేవీమూర్తిదర్శనము జేసెద"ననిపల్కెను.

౨

నేడు అమరనాధుడు తన అంతరజ్ఞానములు మతిభ్రమణముచే కాన్పించుచున్నవేమో యనుకొనుచున్న తన దేవీదర్శనములును, ఉన్మత్తునియొక్క చర్యలు కావని తెలుసుకొనెను. శాంతి తన కెంతదగ్గరనున్నదో, తెలుపుటకును, వారిని విచిత్రముగా సమావేశము చేయుటకును, సర్వేశ్వరుడే శిరీషకుమారిని దూతికగా బంపెనని అమరనాధునికి తోచెను. ఈ లోకమునందస్తమించినదనుకొనుచున్న తన శాంతి, సజీవయై యున్నదని తెలిసిన పిదప, కండ్లు తనివిదీర ఆమెను చూచుటకన్న ఈప్రపంచమున మరి యేకోరికయు అమరేంద్రునకు లేకపోయెను. కాని, ఆమెను ప్రత్యక్షముగా చూచుసమయము తటస్థించినపుడు, సంతోషముగా నుండుటకు బదులు అమరనాధుడు విచారముతో క్రుంగిపోయెను. శాంతి నిర్మలదృక్కులు జ్ఞాపకమునకు వచ్చునపుడెల్లను అవమానకరమైన తన పూర్వ చరిత్ర జ్ఞప్తికి వచ్చుచు ఆతనిని పశ్చాత్తాపదగ్ధహృదయునిగా జేసి వేయుచుండెను. అట్టితరి పిరికితన మాతనియం దావహించి, శాంతిని గలుసుకొనుటకు ధైర్యములేని వానినిగాగూడ జేయుచుండెను. మరల కొన్ని నిముసములకే ఈ భావములన్నియు పటాపంచలయిపోయి, శాంతిని అచిరకాలములోనే చూడ గలుగుదునుగదా అను సంతోషము ఆతని హృదయమును నింపివైచి అతని నానందవారిధి నోలలాడించుచుండెను. ఆనాటిరాత్రి భోజనమైన పిదప అమరనాధుడు తన శయ్యపై ఆసీనుడై యుండ, తన పూర్వ చరిత్ర అంతయు మెరపువలె ఒక్కమారు ఆతనికి జ్ఞప్తికి వచ్చెను.

పదిసంవత్సరముల పూర్వము, శాంతీ అమరనాధుల ప్రథమ సమావేశమైనది. శాంతి అప్పటికి సంపూర్ణయౌవనవతిగాదు. 11 వత్సరముల ముగ్ధ. ఆమె మాటయందుగాని, ప్రవర్తనయందుగాని, సహజసౌశీలతయు, కోమలత్వము తప్ప వెదకిచూచినను వేరొండు ఆమెయందు గాన్పింపదు. అట్టి బాలికామూర్తియే అమరనాధుని హృదయపీఠిక మొదట నధిష్ఠించెను. అప్పటి ముద్దులొలుకు ఆమె మాటలును, సరళభావమును వెదజల్లెడి ఆమె అప్పటి చూడ్కులును, నేడు అమరనాధుని హృదయమును బాధింపసాగెను. సంవత్సరములు గడచిపోయినవి. కాని, స్మృతిశక్తి మాత్రము క్షీణింపలేకపోయెను. అట్టి ప్రేమదినములు గడుచుకొలది అంతకంతకు అతిశృంగారముగా పరిణమించుచుండెను. విచారముతో సమ్మిళితమై, నానాటికి పావనమగుచుండెను. కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయమున అమరేంద్రుడును, శాంతి సహాధ్యాయులుగ నుండిరి. ఏనాడు ఒం

డొరలు అట కలుసుకొనిరో, ఆనాడే వారి కన్యోన్యానురాగ ముదయించెను. అనేకదినములు, వారొండొరులు కలసి మెలసి యుంటచే శాంతి అమరనాథుని సుగుణనిధిగా పూర్తిగా తెలుసుకొనినదై ఎన్నడైన అట్టివాని చెట్టపట్టుభాగ్యము తన కబ్బునా యని విచారించుచుండెను. తనపై ఎట్టి యనురాగ మున్నదో, ఆ విధముగనే స్వదేశముపై గూడ అమరనాథునికి మిక్కిలి అభిమానమున్నదని ఆమె తెలుసుకొనెను; దినములు గడచుకొలది అమరనాథునికి శాంతియందలి గాఢప్రేమయే దేశాభిమానముగను, దేశాభిమానమే శాంతిపై అనురాగముగను పరిణమించెను. వాటిని, అమరనాథుడు విడదీయజాల డయ్యెను. శాంతికి అమరనాథుని దివ్యమంగళవిగ్రహమునే కన్నుల తనివి దీర జూడవలెననియు, ఆతని మృదు మధురవాక్కులనే సదా వినవలెననియు తప్ప మరి వేరుకోరిక లేకపోయెను. "డెస్డిమోనా" కేమాత్రము తీసిపోని శాంతి "ఒథెల్లో" కెనయగు తన అమరనాథుని వాక్సుధారసము గ్రోలుచు, హిందూదేశచరిత్రయందు ఏదో యొక ఘోరసంగ్రామమున అమరనాథుడు మిక్కిలి ప్రఖ్యాతి నొందుననియు, ఆతని మూలమున తానుకూడా ఏదియో గౌరవ పదవి నలంకరింపగలననియు తలచుచుండెను. కాని రాబోవనున్న దెట్టిపోరో నిర్ణయింపజాలకుండెను. అమరనాథుని స్నేహము లభింపని పూర్వము శాంతి యెన్నియోమారులు తన భావికాలమునుగూర్చి తలపోయ సమకట్టినను, పరిణయము తప్ప మిగిలిన విషయములే ఆమె తలంపునకు వచ్చుచుండెడివి. ఇప్పుడో, అహర్నిశలు అమరనాథుని నామస్మరణ తప్ప మరియేమియు ఆమెకు రుచింపవయ్యె. ఒకానొక దుర్దినమున అమరనాథుడు విచారాక్రాంతుడై ఆమెకడ కరుదెంచి గద్గదకంఠముతో మెల్లగా "శాంతీ, నన్నేదియోపిశాచ మావహించి నన్ను విదేశములకు సర్వసంగ పరిత్యాగినై పోవ ప్రేరేపించుచున్నది. సర్వవ్యాపి యగు సర్వేశ్వరుడుగాని, మనుష్యమాత్రుడుగాని మన్నింప అర్హతలేని క్రూరకృత్యమును నీ యెడ నేజేయ సమకట్టుచున్నాను. ఎన్నడులేని నా అంతరాత్మయే నన్నిట్టి పని జేయ ప్రేరేపింప నే నేమి చెప్పగలను. కాని శాంతీ, నా మనోహారిణీ, నేను నిన్ను ఎడబాసి పోవునంతమాత్రమున నీ ప్రేమపాశములను ఖండింతునని తలంపకుము. ఇదివరకుకన్న వేయి మడుంగు లధికముగా నిన్ను ప్రేమించెద. ప్రేమగాదు, నిన్ను అహర్నిశలు నా హృదయ సింహాసనమున నధిష్టింప జేసి యారాధించెద. నీవు తప్ప నా కిక వేరుదైవము లేదు" అని చెప్పుచు, ప్రత్యుత్తరమును నిరీక్షింపకయే అశ్రుపూరితములైన నేత్రముల దుడుచుకొనుచు బిరబిర వెడలిపోయెను. శాంతి కిదియంతయు స్వప్నమువలె దోచెను. వెంటనే చైతన్యవిహీనయై భూమిపై బడిపోయెను. కొంతవడికి, తెప్పిరిలి లేచి జరిగినదంతయు జ్ఞప్తికి దెచ్చుకొని కన్నీరు మున్నీరుగా దుఃఖించెను. అమరనాథుని కఠినహృదయు డనికాని, కపటాత్ము డనికాని శాంతి నిందింపలేదు. అమరనాథునిపై శాంతి ప్రేమ తుచ్ఛమైన మానవసంబంధమైనది కాదు, అది కళంకరహితమైనది. పవిత్రమైన పరలోక సంబంధమగు ప్రేమ కాన ఉదారహృదయముతో తన ప్రాణనాథుడు చేసిన పనియం దిసుమంతయు తప్పులేదని ఆమె తలచెను. బుద్ధిని బృహస్పతిని, ఓర్పున భూదేవిని బోలు శాంతి "నా జీవితేశ్వరునకు, ఏదో కార్యనిర్వహణముం దుత్సాహము గలిగినది. కాననే, అతనికి స్వేచ్ఛయందు కూడ ఇచ్ఛగలిగినది. నాఅమరుని సంతోషమే, నాకును సంతసమొనగూర్చును గాన, నిజముగా మనోవాక్కాయకర్మలతో నే నతని ప్రేమించితినేని ఆతనికార్యముల కెన్నటికి ఎట్టి ఆటంకమును పెట్టరాదు" అని తలపోసి, సెలవు పుచ్చుకొనునప్పటి ఆశీర్వచనవాక్యములుగా "అమరనాథా! నీవు నాయెడల ఎట్టి అపచారమును జేయలేదు. ఆలోచించినయెడల ఎంతయో ఉపకారమొనర్చితివి. నా జీవితమంతయు, కోటిసూర్య పకాశమానమగు ధవళకాంతితో నింపితివి. నా యీ పవిత్రప్రేమయే నిన్నెట్టి ఘోరారణ్యములయందైనను అంగరక్షకునివలె రక్షించుచుండును. అమరా, నా కొక్కవరమును మాత్రము ప్రసాదింపుము. అదియేదన; యీ దీనురాలగు శాంతిని మరువకుము. నిన్నీజన్మమున మరల సందర్శించుభాగ్యము కలదో లేదో నే చెప్పజాల. ఏది

ఎటులైనను దినములతోగూడ క్షీణించినటువంటియు, ముదిమి చావులవలన భయములేనటువంటిదియు నగు గాఢప్రేమతో నిండిన నాహృదయమును నీ కర్పణము చేయుచున్నాను. అల్పమని నిరాకరింపక స్వీకరింతు వని తలచుచు విరమించుచున్నాను" అని లేఖ వ్రాసి అమరనాథునికి పంపియుండెను. ఈ వాక్యములే, అమరనాథుని హృదయమున లోతుగా నాటిపోయెను. శాంతిపై నానాటికి అతని ప్రేమ శుక్లపక్షచంద్రునివలె, దినదినాభివృద్ధి నొందసాగెను. దేవతాస్వరూపిణి యగు తన శాంతితప్ప మరి ఇతరు లెవ్వరు అట్టి ఉత్కృష్టభావములతో నుండజాలరని అమరనాథుడు నమ్మియుండెను. వారొకరినొకరు ఎడబాసినపిమ్మట దినము లేవిధముగా గడచినవో, అమరేంద్రునకు తిన్నగా జ్ఞప్తి యందు లేదు. కాని హృదయవేదన భరింపరానిదైనపుడు అమరనాథుడు హిందూదేశమును వదలి ఇంగ్లాండునకు వెడలి పోయెను. ఎప్పటికైనను, శాంతియెడ ఆ విధముగా ప్రవర్తించినందులకు తానేమాత్రము కారణము కాదనియు, ఏదో పిశాచము తన్నావహించి అటులు చేయించినదనియు అతని సంపూర్ణవిశ్వాసము. అట్టి తన ప్రవర్తన తప్పనియు అసత్యమైనదనియు కర్మఅనియు, దుష్టత్వమనియు, మరియు వేయివిధంబుల తన్ను తాను నిందించుకొనుచుండెను.

ఇంగ్లాండునందు కొన్ని నెల లటులనే గడపి తుదకు ఎంత దూరాలోచనచేయక శాంతిని ద్రోసిపుచ్చెనో అట్టివిధముగానే సిల్వియాయను ఇల్జియను కన్యను, అనాథబాలిక యని కనికరించి, పరిణయంబాడెను. కొలది దినములు మాత్రమే వారిరువురు సౌఖ్యముగా నుండజాలిరి. వెంటనే పశ్చాత్తాపవహ్నిచే, అమరనాథుని హృదయము దగ్ధము కాజొచ్చెను. శాంతి దేవీమూర్తిని తనహృదయపీఠి నారాధించుటవలనను, ఆమెనే అహర్నిశలు స్మరించుటచేతను తప్ప మరి ఏందు వలనను అతనికి శాంతికలుగుటలేదు. అమరేంద్రు డింగ్లాండునకు పోయినపిమ్మట శాంతి కూడ అమెరికాకు వెడలిపోయెను. కాని ఆమె నిశ్చయముగ ఎచ్చట నున్న సంగతి ఇంగ్లాండునుంచి వచ్చినపిమ్మట అమరనాథుని కేమియు తెలియలేదు. కాని, తన అంతర్జ్ఞానమున కామె ఎచ్చటనో నుండునని తోచుచుండెనో ఆ ప్రదేశములకెల్ల పోవుచుండెను. ఆవిధముగనే అమరనాథుడు బొంబాయికికూడ వచ్చియుండెను.

3

ఎన్నియో వత్సరముల క్రిందట జూచిన అమరనాథు నానాడు శాంతి, శిరీషకుమారి ఇంటికి రాత్రి విందునకై వచ్చినపుడు జూచి సర్వోత్కృష్టమైన ఆనందమున పరవశురాలె పోయెను. అమరనాథుడు మరునాడు శాంతి నివసించుచున్న గదికి బోవ శాంతి అనుజ్ఞగైకొని అచటనుండి అచిరకాలములో వెడలిపోయెను. మరునాడు అమరనాథుడు ప్రియురాలిని సందర్శింప బోవు ప్రియునివలెగాక కొలదికాలములోనే తనకు సాక్షాత్కరింపబోవు తన ఇష్టదైవమును చూడబోవు భక్తునివలె ఆమె సదనమునకు వెడలెను. శాంతియు, తన నాథుని పాదధ్వని వీనులబడ తటతట కొట్టుకొను గుండియలతో ఆతని నెదుర్కొనబోయెను. అమరనాథు డామెను వీక్షించిన తత్క్షణమే తటాలున ఆమె యెంత వలదని వారించుచున్నను వినక ఆమెపాదములపై నొరగి ఆమె పాదధూళిని శిరసావహించెను. శాంతి గద్గదకంఠయై పొంగి పొరలివచ్చుచున్న దుఃఖము నతికష్టముతో నణచుకొనుచు అస్పష్టవాక్కులతో "అమరా, నన్నిట్లేల అవమానపరచెదవు" అని పల్కెను. అమరనాథు డేమియు నాలింపక పరమభక్తునివలె లేచి నిలువబడి, "శాంతీ, నీ విటులు పల్కదగదు. నేజేసిన ఘోరాపరాధమునకు ప్రాయశ్చిత్తముకానిదే నీవంటి దేవీమూర్తిసన్నిధి నిలువ నర్హుడనా? నేజేసిన అపరాధమునకు ఈలోకమున తగిన ప్రాయశ్చిత్తమే లేదని నేతలచెద. కాని నీపాదారవిందముల స్పర్శయే దహించుకొని పోవుచున్న నాహృదయమున కొకింత చల్లదన మిచ్చుచున్నది" అని పైనచెప్పలేక అశ్రుపూరితనయనములతో ఆమెపై దృక్కులు నిగిడించి ఊరకుండెను. శిరీషయు అట్టిస్థితియందే యుండెను. కాని లేని ధైర్యమును దెచ్చుకొని "అమరా, నీవెట్టి అపకారమును నాయెడ యొనరింపలేదని ఇదివర

కే నీకు తెల్పియుంటినిగదా. మరియొకమారు చెప్పెదను వినుము. నీవేమియు నాయెడ యెట్టి తప్పిదమును చేయలేదు. కాన నీవేల ఇట్లు అపరాధమనియు, పాపవిమోచనమనియు, ప్రాయశ్చిత్తమనియు, పలుమారు పలుకుచున్నావు. నీ ఈవాక్యములు నన్నెట్టి దుఃఖసాగరమున ముంచుచున్నవో నీ వూహింపగలవా?" అన అమరేంద్రుడు ప్రేమపూరితవీక్షణంబుల నామెపై బరపుచు, నిరుత్తరుడయ్యె. మరల శాంతియే "అమరేంద్రా! నిన్నటి దినము, శిరీషకుమారి గృహమున నీదర్శనభాగ్యము నాకొదవునని నే కలనైన దలపలేదు. దినములు గడచుకొలది మీరు నన్ను మరచుచున్నారేమో అని తలచుచుంటినిగాని, నన్నింకను మీరు జ్ఞప్తియందుంతురనికూడ నే నెంచుటకు సాహసించలేకపోతిని" అని చెప్పుచుండ "శాంతీ! నీవటులు తలచినందున నీయందేమాత్రమునుతప్పులేదు. కాని ప్రియతమా! నిన్నెల్లపుడు ప్రేమింతుననియు, ఆరాధింతుననియు, ఇదివరకే నీతో నే జెప్పియుంటినిగదా. దానిమాట నటుంచి శాంతీ! మనమొండొరుల నెడబాసినది మొదలు నేటివరకు జరిగిన, సంగతులన్నియు నాకు వినుపింపవా? నిన్నెడబాసినది మొదలు నిన్నటివరకు నీసంగతి నా కిసుమంతయైన తెలియలేదు" అన శాంతి నిట్టూర్పువిడచి "అమరా! నాచరిత్ర అతిసంగ్రహముగా చెప్పుటకేమియును లేదు. ఐనను విన కుతూహలుండవుగా నున్నావు గాన నా దీన చరిత్ర నాలకింపుము. ఆవిధముగా బల్కి, నాడు నన్ను వదలి వెడలిపోయినపుడు నిజముగా నీవు నన్నెడబాసితివని నే నమ్మక ఏ నిముసమున కానిముసము నీరాకకై ఎదురుచూచితిని. నాపై నీప్రేమ, నాకొరకై నీ వనుదినము దెచ్చుచుండెడి మనోహరములైన ధవళకుసుమంబుల పరిమళము వంటిదని తలచితినిగాని, కొంత తడవైనపిమ్మట అవి వాడునట్లే నీప్రేమయు క్షీణించునని నే దలచనైతి. అచిరకాలములోనే నీవు నావద్దకు తప్పక వత్తువని నమ్మియుంటిని. అట్టి సమయమున నీవు సిల్వియాయను బెల్జియను కన్యను వివాహమాడినటులు నాకు తెలియ నేనించుకంతయైన అసూయ నొందక "శ్రీమన్నారాయణుడు నాఅమరనాథునికి సంసారమునందు సకలసౌఖ్యములొనగూర్చుగాత యని" ప్రార్థించి, నీస్నేహమువలన పొందిన ఉత్తమనియమములన్నిటిని, ఆజన్మాంతము బ్రహ్మచారిణినై నా దినచర్యయందు ఆచరణయందుపెట్ట దృఢనిశ్చయురాలనైతిని. కాని 1919 సంవత్సరము ఏప్రిలునెలవరకు నీపై నా నిజమైన ప్రేమజూపుటకు నాకు తరుణము లభింపలేదు. ఆ సంవత్సరమున, అమృతసారులో ఆంగ్లేయులు భారతీయుల బెట్టిన బాధలు నీవు వినియే యుందువు. అట్టితరి నా హృదయము హిందూదేశసేవకై పాటుపడ నుత్సాహముతో నిండిపోయెను. అపుడే నీకు ప్రీతియైన మాతృదేశసేవయందే, నాజీవితశేషమంతయు గడుప సర్వేశ్వరునియెదుట ఘోరప్రమాణము చేసితిని. నాడుమొదలు భారతమాత ముద్దుబిడ్డలెల్లరు హాయిగా నుండుటకై సాధ్యమైనంతవరకు కృషిచేయుచుంటిని. అపుడే హిందూదేశ సమస్యలగురించి, విమర్శనముచేయు నుత్సాహముతో దీనిని చేయుటకు ముందు ఇతర దేశ చరిత్రల తెలియుట అవసరమని తోచుటచే అమెరికాకు బోయి అచట విశ్వవిద్యాలయమున జేరితిని. ఇదియే నాచరిత్ర. కాని నీవు నన్నింకను మరువలేదను సంగతి నాకు తెలిసియుండిన ఇన్నిదినములు ప్రస్తుత జీవచ్ఛవమువలెగాక గొంచెమైనను సంతోషముతో నుండియుండెడిదానను." అని పైన చెప్పలేకపోయెను. సావధానముగా అన్నియువిని, అమరేంద్రుడు "శాంతీ! అహర్నిశలు నీమూర్తితప్ప, నీ విషయమగు ఆలోచనలు తప్ప తదితరములు నాహృదయమునందు ఈక్షణమువరకును లేవని భగవంతునికే తెలియును. కాని సిల్వియాను పరిణయం బాడినట్లు నీవెటులు తెలిసికొంటివనిమాత్రము ఆశ్చర్యము గలుగుచున్నది. అవును; నిన్నడుగనేల?నన్ను నేనే అనేకమారులామెను నేనేల పరిణయం బాడితినని ప్రశ్నించుకొని నిరుత్తరుడనయి యుంటిని. సిల్వియాయెడ గొప్ప అపరాధమును చేసితినని మాత్రమే తెలుసుకొనగలిగితిని. శాంతీ; ఏమైననేమి? ఇక నాకథ వినుము. అన్నిటి నావిధముగా గందరగోళముగా జేసివైచి ఏమియు పాలుపోని నాదీనావస్థయందు, నీనామస్మరణయే భక్తునికి తారకనామమువలె హృదయశాంతిని గలిగించుచుండెడిది. కాని

అదియే విశ్రాంతిని వెడలగొట్టినది." అన "అమరనాథా! నేనేల నిన్ను చంచలచిత్తునిగా జేసితి" నని శాంతిపల్క అమరనాథుడు "శాంతీ! నిన్నెన్ని దినములు నేను దేవతామూర్తివని భావించి పూజించితినో అంతవరకు శాంతచిత్తుడనై యుంటిని. అప్పుడప్పుడు, ఇహలోకసంబంధమగు ప్రేమచే నా హృదయము నింపబడ నిన్నెపుడు మరల దర్శింతునాయనియు, లేఖయైన లిఖింతునా యనియు, వివిధములగు ఆలోచనములతో నా హృదయశాంతిని బాఱద్రోలి విరహాగ్నిని మ్రగ్గుచుండెడివాడను." అని ఇంకను ఏమో చెప్పబోవుచుండ శాంతి అటులైన తన కొఱకుమాఱైనను ఇన్నిదినములు ఏల లేఖ లంపలేదని ప్రశ్నింప అమరనాథుడు మరల "శాంతీ! నేనేమిచేయుటకును సాహసింపజాలనైతి. నా కఠినత్వమునకు నీవు నన్నెటులైన మరచిపోవ ప్రయత్నించుచున్నావేమో యని తలచి, స్వలాభప్రియుడనై ఆరుచున్న అగ్ని నేనేల నీహృదయకుహరంబున రాజజేసి మరల నిన్ను భరింపరాని మనోవేదనయందు మ్రగ్గజేయవలయు ననెడి ఊహతో నీకు లిఖింపలేదు. కాని అహర్నిశలు కనులు తెరచియున్నను, మూసికొనియున్నను గూడ శాంతీ, నీ రూపమే, ఒకమారు మూర్తీభవించిన ప్రేమదేవతవలెను, మరియొకమారు నాపై ప్రేమయంతయు బారద్రోలి ముడుపనికురులతో, మలినవస్త్రధారిణివై సాక్షాత్కరించిన శోకదేవతవలెను ఇంకొకమారు నాహృదయమును మొదట హరించిన ముగ్ధబాలికవలెను, ఐంద్రజాలికు డెట్లు తలచినపుడెల్ల వలయు వస్తువుల నెల్ల నిర్మించి కలుగజేయునో, ఆ విధముగా నా జ్ఞాననేత్రమునకు, ప్రత్యక్షమగుచుండెను. నీ దీనవదనము తిలకించినపుడెల్ల నీ కోమలహృదయమును తుత్తునియలుగా జేసిన కఠినాత్ముడననియు, నిన్నికపై గోరుట అందని మ్రానిపండ్లకు ర్రులు సాచుటయే యనియు వేవిధముల తలపోయుచు పరితపించుచుండెడివాడను."

ఇటులు కొన్నివత్సరములు గడువ నీ రూపము నా జ్ఞాననేత్రమునకే కాక, స్థూలశరీరమునకు గూడ గోచరింప సాగెను. నీ వెటకో రమ్మనుచున్నట్లు నీ ధ్వనిగూడ స్వచ్ఛముగా వినబడుచుండెడిది. వెంటనే నా అంతరాత్మ ననుసరించి పలుమారు వివిధదేశములకు నిన్ను సందర్శింపవలెనని గంపెడాశతో బోయి భగ్నమనోరథుడనై మరలివచ్చుచుంటిని. ప్రస్తుత మిచటికి నాఅంతరాత్మ ప్రేరేపణవలన నేనుమిా వచ్చితి" నని "కాని శాంతీ, పూర్వము నామనస్సే నన్నిటులు పిచ్చివానివలె ఆడించుచున్నదని నే తలచుచుంటిని. కాని అది నిజముకాదు. తప్పక మన సూక్ష్మశరీరములు ఇంతవరకు సమావేశమగుచునేయున్నవి. నాస్థూలకాయముతో వాటిని వీక్షింపగల్గిన నా అదృష్టమే అదృష్టము. అట్టిశక్తి నాకొసంగిన పరమేశ్వరునకు నాకృతజ్ఞతానందనశతంబు లిదె అర్పించుచున్నాను" అనుచు అమరనాథుడు కరముల జోడించి నిమీలితనేత్రుడై నిలువబడ శాంతి విస్మయాశ్చర్యములతో "అమరా, నేనుగూడ భగవంతుని కెంతయో కృతజ్ఞురాలను. ఎప్పటికపుడు నీ సంతసమే నా సంతసమని యెంచిన నేను, నీవు దేశమునకై జేయ నుత్సాహపడుచుండెడి పనులన్నియు నే జేయ సమకట్టి నా పూర్వచరిత్ర మరువ ఎంతయో ప్రయత్నించితిని. కాని నేనేదైన పురాతన నగరమును పరీక్షించునపుడుగాని, క్రొత్తదేశమందొంటరిగా సంచరించునపుడుగాని, చిత్రకళానైపుణ్యమును జూచుచున్నపుడుగాని, మరి యే దేశచరిత్రయైనను పఠించునపుడుగాని, నాకు తెలియకయే నా మనస్సు నీయందు లగ్నమై, నన్నపారదుఃఖవారిధిని ముంచుచుండెడిది. అట్టితరి, కన్నీరుమున్నీరుగా విలపించుచు, గద్గదకంఠముతో "అమరా" యని దిక్కులు పిక్కటిల్ల పిలచుచు నన్నేల మొదట, స్వర్గసింహాసనము నధిష్ఠింపజేసి మరల పాతాళలోకంబునకు గూల ద్రోసితి వని విలపించుచుండెడిదానను. బహుశః అట్టిసమయములందే నా ఆర్తధ్వని నీ వీనుల జొచ్చి నీ అంతరాత్మ నన్ను వెదకుటకై నిన్ను నలుదెసల కనిపియుండును. కడసారిమాటచే నే నట్టియవస్థకు ఇటలీదేశమున లోనైతి. జినెవాయం దొకానొక నిండు పున్నమరేయి సముద్రతీరమున ఆసీనురాలనై యుండ ఇటలీ దేశమందలి వేరువేరు కలహముల నణచివైచి అచట ఐకమత్యము స్థాపించి తుదకు ఇటలీనంతయు ఒక్కదేశముగా జేయ సమర్థత స్వార్థత్యాగముచే తనభర్తయగు "కవోరు"నకు

గలిగించిన మానవతీ శిరోమణిచరిత్ర జ్ఞప్తికివచ్చెను. ఆమె వలెనే నేనును నాతోఁచిన సాహాయ్యము నా దేశమునకు చేయగలుగుదునుగదాయని సంతసించితిని. కాని కనురెప్పపాటు కాలములో నా యూహలన్నియు పటాపంచలాయె. ప్రకృతియే నన్ను మోసగించినదని అంతవరకు నే నెరుగజాలనైతి. అపుడు ఉన్మత్తురాలివలె ఇదివరకెన్నడును పిలువనంతటి గట్టిగా నిన్ను పిలిచి పిలిచి విసిగి వేసారి, తుదకు బిట్టు వాపోవుచు అచటనే మూర్ఛిల్లిపోతిని. తెలివి వచ్చునప్పటికి కాకులు కావుకావుమని కూయుచుండెను. "అమరా, ఎన్నియోమారులు స్వప్నమున నీతో సమస్తసౌఖ్యముల ననుభవించుచుంటిని. కాని మెలకువవచ్చినపుడు హృదయకంటకము మాత్రము పూర్వమువలెనే నాటుకొని యుండెడిది." అని పల్కుచు శాంతి మనోధైర్యమును విడనాడి చంటిబిడ్డవలె వెక్కివెక్కి ఏడువసాగెను.

*　　*　　*　　*　　*

పది సంవత్సరముల పిమ్మట శాంతీఅమరనాథులు కలుసుకొనిరి. అన్యోన్యానురాగమును తెలుసుకొనిరి. కాని ఇరువురును పూర్వమువలె నుండుటకు వీలులేదను సంగతికూడ ఇరువురి అంతరాత్మలకును తెలిసియే యుండెను. కొంతసేపిద్దరు మౌనము వహించిరి. ఇటులుకొన్ని నిముసములు గడచిపోయెను. అపుడు మెల్లగా అమరనాథుడు "శాంతీ, పరమేశ్వరుడే మనయిరువురకు నేడిట్టి విచిత్రసమావేశము గలిగించెను. ప్రకృతిగూడ మన గాఢప్రేమను త్రుంచలేకపోయినదిగదా. కాన మరెవ్వియు ఈ ప్రపంచమున మనల నిరువుర నిక ఎడబాటుచేయజాలవు. శాంతీ, మన మిరువుర మేల ప్రాణస్నేహితులవలె నుండరాదు? అపుడు మన మిరువుర మేకీభవించి, మాతృదేశసేవ జేయుదుము. నే నిప్పుడు జీవచ్ఛవమువలె నున్నాను. నా జీవితమందలి ఉత్సాహము లన్నియు నశించినవి. శాంతీ, నీ మృదుమధురవాక్కులు ఎండిపోయిన నా మనస్సును మరల చిగురించునట్లు చేయుచున్నవి" అని పల్క శాంతి శిరస్సు పైకెత్తకయే, "అమరా, అటులు మన మిరువురము ప్రియమిత్రులవలె నుండుటకు వీలుండిన మన మింతవిచారింప బనియేలేదు. అటులుండుటకు వీలు లేదు. కాని అమరా, ఇట్టి సుదినము మన కీజన్మమందు మరి యొకటి లేదు. అదిమాత్రము జ్ఞప్తియందుంచుకొనుము. కాలయాపనచేయక, నన్నిక మరువ ప్రయత్నించుచు, నీవు నీ ప్రాణేశ్వరియగు సిల్వియావద్ద కేగుము" అను శాంతి పలుకులు, అమరనాథుని కినుకలకు ములుకులై తోప, "శాంతీ" నేడేల నీవు నాపై కాఠిన్యము బూనుచున్నావు? పవిత్రప్రేమతో మన మిద్దరము ప్రాణస్నేహితులవలె నున్నమాత్రమున, మానవకల్పితమైన చట్టములను గాని, దైవనిర్మాణమైన శాసనములనుగాని అతిక్రమించుట లేదుగదా. కాన దాన భయమేమి?" అని అమరనాథుడు పొంగి పొరలివచ్చుచున్న దుఃఖమును అణచుకొని పల్క శాంతి లేనిధైర్యముతో "అమరా, నే నేల అటులు విన్నవించితినో నీకు బోధపడలేదా? మన స్నేహమున కేమాత్రమవకాశమున్నను నేను వెనుదీయుదునా? మన అన్యోన్యానురాగము స్నేహితుల కొకరిపై నొకరి కుండుదానివలె గాక విశాలమైనది. ఉత్కృష్టమైనది. స్నేహమునందు ప్రేమకు హద్దు గలదు. కాని మన పవిత్రప్రేమ భూనభోంతరాళములెల్ల నిండి ఇంకను మిగిలియున్నది. కాన, మన మెన్నివిధముల ప్రయత్నించినను మనకొకరిపై నొకరికున్న స్నేహభావము అచిరకాలములోనే అంతరించుననుట నిక్కము. దానివలన, అనేకనష్టములు కలుగును. అంతయేల? సర్వనాశనముగూడ కలుగుట కవకాశమున్నది. కాన, నాపై కినుకవహింపక అమరా, నీవు సిల్వియావద్దకు బోయి, మాతృదేశసేవ నీ కోపినంత చేయుము. భగవంతుని యెదుట ఘోరప్రమాణమొనర్చిన రీతి, నాజీవితమును మాతృదేశసేవయందే గడపెదను. నాకొరకై, అమరా, నీ వెన్నటికిని విచారింపకుము." అని పల్కుచుండ, అమరనాథునికి హఠాత్తుగా తలపై పిడుగుపడినట్లాయె. కొంతవడికి తెప్పిరిలి 'శాంతీ! అటులైన ఇక నీ దర్శనభాగ్యము నాకు లభింపదా! పూర్వవేదన పొందుమని నన్ను త్రోసివేయుచున్నావా?' అన, శాంతి "అమరా, అటులెన్నటికిని తలంపకుము. ఇది మన కంత్యసమావేశముగాదు సుమీ. మరల మన మిరువురము పరలోకమున తప్పక కలుసుకొనెదము.

గత వత్సరంబులన్నియు, మన మొకరి నొకరము గాఢముగా ప్రేమించుచుంటిమి. నేడు అట్టి పవిత్రప్రేమ కుసుమగుచ్ఛము మనయందు నానాటికి వికసించుచున్నదని తెలుసుకుంటిమి. ఆగుచ్ఛమును అటులనే వికసించియుండనిమ్ము. అదియే ఉత్కృష్టమైనది సఫలముకాని మనోరథమే చాలాకాలముండును. అమరా, ఇపుడు చూడుము. ఎట్టి కోమల పుష్పమైనను, హృదయమునం దదిమి సిగపై ధరించిన, కొలది నిముసములకే వాడి పోవుచున్నదిగదా! అపుడు మన కెంతయో పరితాపము గలుగుచున్నది. కాన అట్టి ప్రేమ దుఃఖమునకు కారణమేకదా! ఇవియన్నియు అమరా, బాలికగా నున్నపుడు నీవేకదా నాకుబోధించితివి. నేడేల నీవు వికలమతివై యున్నావు? ఒక్కసారు భారతదేశ దుస్థితిని తిలకింపుము. భారతమాతవిలాపము నీ వీనుల జొచ్చుట లేదా? అమరా! నాకు హిందూదేశమున ప్రస్తుతమువలె గాక, క్రొత్త వంశపరంపర లుండవలెనని తోచుచున్నదిగానమనమిరువురమట్టి నూతనసంతతికి ప్రథములుగానుంటిము. మనము నిర్వర్తించవలసినపని మిక్కుటముగా నున్నది. భారతమాత ఇక నొక్కత్రుటికాలమైనను సహింపజాలదు. మన మిరువురులు కలిసియున్నపుడు గలుగు ఆనందము ఆపనిని నిర్వహించుటయందుగలుగ గలదు"అనిశాంతి ఉత్సాహపూరితహృదయవలెనటించుచు పల్కెడి మాట లనుపాశములచే అమరనాథుడు పూర్తిగా బంధితుడాయెను. ఈ గడచినదినములు ఆమెయందు గొప్పమార్పును కలిగించెనని తలచుచు అమరనాథుడు "శాంతీ, నీయాజ్ఞానుసారముగా దేశసేవ చేయ ఇకముందు ప్రవర్తించెదను. కాని నీఉత్సాహమంతయు నశించి చాలదినములయినది. నిరుత్సాహము నన్నేమియు చేయనీయదేమో అనిమాత్రము భీతి జెందుచున్నాను" అని ప్రత్యుత్తరమివ్వ శాంతి మరల "అమరా, నీ వంత నిరుత్సాహముగా నుండరాదు. మన అన్యోన్యప్రేమ పాపభూయిష్ఠమైన సాధారణ తుచ్ఛప్రేమ అని తలచుచున్నావా? ఎన్నడును అటులు భావింపకుము. మనప్రేమ నిర్మలమైనది. నిష్కళంకమైనది పవిత్రమైనది. అది పరలోకసంబంధమైనది గాని ఈ తుచ్ఛలోకసంబంధమైనది మాత్రము గాదు. ఇట్టి మన ప్రేమ మనల నెల్లపుడు ఉత్సాహపూరితహృదయులనుగానె చేయుచుండును. అదియేకదా అబలనగు నా హృదయమును ధైర్యస్థైర్యములతో నింపినది. ఇన్నివిధముల పల్కుచుండుటచే అమరా, నాకు నిన్ను నెడబాసి యుండుట సులభసాధ్యమని ఎంచకుమా. అహర్నిశలు నీ నామామృతమేనన్నీ ధరపై,ఇంకను జీవింపజేయుచున్నది. కాని ఇకపై నా హృదయకుహరమునం దొకమూల నాకు నెలవున్నదను తలంపే నన్నెట్టి కష్టములనైన భరింపదగినదానినిగా జేయగలదు. కాన అమరనాథా, గడచిన చరిత్ర మరచిపో ప్రయత్నించి ప్రస్తుతము నీవున్న బెంగాలు దేశమున సంఘసంస్కరణముచేయ శీఘ్రముగా బొమ్ము"అనిపల్క అమరనాథుడేమియు చెప్పలేక అశ్రుపూరితనయనములతో అటనుండి వెడలిపోయెను. ఇంతవరకు శాంతి భరింపరాని తన హృదయవేదనను తన హృదయమునందే పైకి గాన్పింపనీక గుప్తపరచియుండెను. కాని అమరనాథు డచ్చోటువాసి పోయినవెంటనే శాంతి "అమరా" యని ఒక్కకేకవైచి భూమిపైబడిపోయెను.

౪

అమరనాథుడు శాంతివచించినచొప్పున కలకత్తా నగరమునకు మరునాటి మెయిలులో వెడలిపోయెను. లేని ఉత్సాహమును దెచ్చుకొనుచు ఎన్నియో విషయములయందు పనిచేయ మొదలిడెను. కాని సఫలీకృతుడు కాకపోయెను. ఏలయన అతని జీవితమందలి ఉత్సాహమంతయు చాలకాలమై ఆతని విడనాడి మరియొక నెలవునకు బోయెను. ప్రస్తుత మతని హృదయము శూన్యముగానుండెను. శాంతిని పరిణయమాడ లేకపోతినిగదా యను ఆలోచన తప్ప మరి ఇతరములేమియు ఆతని తలకెక్కుటలేదు. తుదకు వ్యాపారమునందు కూడ ఆతని ఉత్సాహ మణగిపోయెను. ఒకానొక దినమున సర్వసంగపరిత్యాగియై హిమాలయప్రాంతముల జీవితశేషము గడుప అమరనాథునికి బుద్ధిపుట్టెను. అటులు చేయుటకు సిద్ధపడుచుండ కొన్నివత్సరములక్రింద సాక్షాత్కరించిన శాంతి దివ్యమంగళ విగ్రహము ఆతనికి

ప్రత్యక్షమవుటచే ఆమెనుమరలఎచటనున్నదో కనుగొనుచభిలాషతో అమరనాథుడు దేశాటనముచేయ మొదలుపెట్టెను. మార్గమున శిరీషకుమారి నొకమారు చూచుటకై అమరనాథుడు శహారనపురమున ఆగి ప్రతాపసింహుని ఇంటికి వెళ్లెను. అమరనాథుడు శిరీషను సోదరికన్న ఎక్కువగ ప్రేమించినను ఆమెతో తన జీవిత రహస్యమెప్పుడును జెప్పియుండలేదు. శిరీషకుమారి ఈనాలుగైదు మాసములలో అమరనాథునియం దెంతయో మార్పు గనిపెట్టెను. మునుపటివలె అమరనాథుడు మాట్లాడుటలేదు. ఒక్కొకపుడు పిచ్చివానివలె అర్థములేని వాక్యముల నుచ్చరించుచుండెను మరియొకప్పుడు గూఢార్థవాక్యములు పెక్కులు పల్కుచుండెను. ఆతని ముఖము పాలిపోయియుండెను. అట్టిసమయమున గూడ ఆతని లావణ్యము చిత్రకారుని మనస్సును రంజిల్లజేయుచుండెను. కాని, అమరనాథుని అప్పటి స్థితి శిరీషవంటి ప్రాణస్నేహితుల హృదయములను వ్రక్కలు జేయుచుండెను. శిరీషా ప్రతాపసింహులు అమరనాథుని కెటులైన సంతస మొనగూర్చుటకై, ఆతనిని ఫలపుష్ప తరుగుల్మలతాదులతో నిండియున్న తమ తోటకు దీసుకొనిపోయిరి. కాని అమరనాథు డావనమందు నిద్రలో నడచువానివలె సంచరింప దొడగెను. శిరీష ఎటులైన, అమరేంద్రుని అద్భుత ప్రవర్తనకు హేతువు కనిపెట్ట దృఢమనస్కురాలై, ఎన్ని విధములనో ప్రయత్నించి చూచెను కాని భగ్నమనోరథయై పోయెను. తుదకు స్త్రీసహజమగు కోమలత్వముతో "అమరా! నేనెన్ని విధంబుల బ్రతిమాలుకొనుచున్నను నీవిచారకారణము చెప్పకున్నావు. నీసోదరినగు నాకు నాజీవిత రహస్య మెరిగించరాదా" యని కన్నుల నీరుపెట్ట అమరేంద్రుని వెన్నవంటి హృదయము కరగి, ఆమెకు తనచరిత్ర యంతయు ఏదియు దాచక చెప్పివైచి బాలకునివలె వెక్కి వెక్కి రోదన సేయసాగెను. శిరీష అతని నోదార్చి ప్రస్తుత మెచటికి బోవుచున్నా"వని అమరనాథునడుగ "శాంతిని వెదకుచు బోవుచున్నా"నని అమరనాథుడు బదులు చెప్పెను. ఇదివరకు శాంతీ అమరనాథుల నెటులు సమావేశము చేసెనో, అవిధముగనే శిరీష వారిని మరియొకమారు సమావేశపరచి మరల ఎడబాటు నొందకుండ జేయవలయునని ఆలోచించుచు అమరనాథుని కొన్ని దినముల వరకు తన యింటనే ఉంచివైచెను. అంతగా ప్రేమించుచున్న అమరనాథుని కోరికను త్రోసి పుచ్చిన శాంతి కఠిన హృదయయని శిరీషకు దోచెను.

శిరీష శాంతిని శహారనపురమున సమాజాభివృద్ధికై పనిచేయ తత్క్షణమే రమ్మని వ్రాయ నిశ్చయించుకొనెను. కాని అంతయు సిల్వియాలోనే ఉన్నదనియు, ఆమెనే శహారనపురమునకు రప్పించినయెడల శాంతి అమరేంద్రులకు సులభముగా సమావేశము చేయవచ్చుననియు ఆలోచించి శిరీష, వెంటనే కలకత్తా యందున్న సిల్వియాకు తత్క్షణమే, శహారనపురమునకు బయలుదేరి రావలెనని తంతివర్తమాన మంపి ఆమె నచటికి రప్పించెను. సిల్వియా మునుపటివలె లేదు. ఆమెవదనము విచారమును వెల్లడించుచుండెను. ఆమె నయనములయందు పూర్వపు తేజము మాయమైనది. ఆమె సంసారమును పరిత్యజించిన బాలబుషివలె చూపరులకు కాన్పట్టుచుండెను. శిరీష సిల్వియాతో శాంతి అమరేంద్రుల స్థితిగతులనెల్ల ముచ్చటించి మెల్లగా "ప్రియసోదరీ, సిల్వియా, ఈవిషాదనాటకమును సంతోషముగా పరిణమింప జేయుటకు నీకుతప్ప మరి ఇతరుల కెవ్వరికిని అలవిగాదు. మీరు ముగ్వురు గూడ నాకు ప్రియమిత్రులవుటచే మీ ఆనందమే నాకును ఆనందము. నీవు తలచినట్లయిన సిల్వియా, తప్పక అంతయును సంతోషముగా పరిణమింపగలదు. కాన దానికి ప్రయత్నింపవా" అనిపల్క సిల్వియా చిరునగవు నవ్వుచు "శిరీష కుమారీ! నన్నిపుడేమి చేయుమనెదవో నీవే ఖచితముగా జెప్పుము. ఎట్టి పనియైనను గానిమ్ము, నేను దీయుదాననుగాను సుమీ" అని వక్కాణింప శిరీషయు "అటులైన యెడల సిల్వియా, ఈ గడియ మొదలుకొని శాంతిని ప్రాణ స్నేహితురాలివలె నైనను, లేక అమరనాథుని స్నేహితురాలిగా నైనను చేయు ప్రయత్న మారంభింపుము. అటుగానియెడల అమరనాథుడు అచిరకాలములోనే ఈలోకమునం దస్తమింప గలడు." అని చెప్పెను. ఈ మాటలువిని సిల్వియా నిమీలితనేత్రయై పరమేశ్వరుని ఈ కార్య నిర్వహణమందు తనకు తో

డ్పడ ప్రార్థించుచున్నదో యనునట్లు చేష్టలుదక్కి కొన్ని నిముసము లట్లే నిలువబడి యుండెను. ఇంతలో ఏదో సిల్వియా స్మరణకురా వెంటనే కనులదెరచి "శిరీషా! దీనికై ఇంత ఆలోచన యేల. నీవు గనుక నాకు తోడ్పడిన యెడల వారిరువురి సమావేశము ఈ క్షణమే చేయగలుగుదును. నేను మొదట అమరనాథుని ఇంగ్లాండునందు కలుసుకొనినపుడే పైకెంత ఆనందముగా నున్నవానివలె నటించుచున్నను, ఆతని విచారపూరిత దృక్కులచే అతనేదియో రహస్యవేదన ననుభవించుచున్నాడని గ్రహించితిని. అపార కరుణార్ద్ర హృదయుడగు, ఆతనిని నే గాఢముగా ప్రేమించితిని. అప్పటి కప్పుడే నా భర్త ఐరోపా మహాసంగ్రామమునకు బోయియుండెను. సజీవుడై, తిరిగి నానాథుడు వచ్చునో రాడో యను విచారముగా నే దినములుగడుపుచుండ ఒకానొకదినము నా నాథుడు రణమున మరణించెనను వార్త నా చెవులబడెను. పంచప్రాణములకన్న నెక్కువగా అమరనాథుని ప్రేమించుచున్నదాననౌటచే నాకు పరిణయంబైనదను సంగతి ఆ మహాభాగునికి విన్నవించిన నిరాకరించునేమో యను భయమున ఆ సంగతి ప్రస్తావింపకయే అమరనాథుని వివాహంబాడితి. నెలదినములక్రిందమే విదేశపు రేవులలోనుండు ప్రభుప్రతినిధి నా భర్త రణమున గాయముల నొందుటచే చికిత్సాలమునకు బంపబడెననియు పిమ్మట చిత్తచాంచల్యముగూడ గలిగినదనియు, ప్రస్తుత మవన్నియు పూర్తిగా నయమగుటచే నాకొరకు వెదకుచున్నాడనియు వర్తమాన మంపియున్నాడు. ఈ నా జీవిత రహస్యము అహర్నిశలు కంటకమువలె నన్ను వేధించుచున్నది. కాన శిరీషా, నీవు నాకును అమరనాథునికిని జరిగిన పరిణయము శాస్త్రయుక్తమైనది కాదని ఋజువుపరుప నేర్పాటు చేసినయెడల మిక్కిలి సంతసముతో నా జీవితేశు సన్నిధికి నే నేగుదాన. శాంతిదేవియును, అమరనాథుడును ప్రాణమిత్రులవలె గాక దంపతులే కావచ్చును. కాని నేను వారియెడ జేసిన అపరాధమును దయతో మన్నింప వారి పదములంటి ప్రార్థించుచున్నదానవని మాత్రము శిరీషా, వారితో విన్నవింపుము." అనిన శిరీష మనంబున మిగుల నుప్పొంగి, సిల్వియా చేయుమనిన పన్నియు చేయుటకును ఆమెకు కూడ సౌఖ్యమును జేకూర్చుటకును వాగ్దానము చేసెను.

* * * * *

శాంతి అమరనాథుని బొంబాయి యందు కడసారి దర్శించి సంభాషించినపిదప తన తండ్రితోగూడ దక్షిణహిందూస్థానమునకు బోయి అచట తన తండ్రికేదో పని యుండుటచే కొన్ని నెల లచటనే ఆగవలసి వచ్చెను. శాంతికి అమరనాథుని సంగతి యేమియు తెలియుట లేదు. మన శిరీషకుమారి సిల్వియాతో పై సంగతులన్నియు ముచ్చటించు సమయముననే సుమారు రెండువేల మైళ్ల దూరములోనున్న శాంతి "సంఘసంస్కరణ"ను గూర్చి ఉపన్యసింప దినమంతయు వివిధ గ్రంథరాజముల నుండి పెక్కురు మహాత్ములు వక్కాణించిన నీతివాక్యముల నేరి వ్యాసమును సిద్ధపరచెను. సాయంకాల సమయంబున కా వ్యాసము ముగియ ఐర్లండుదేశపు మహాకవిచే రచింపబడిన పద్యమొకటి హిందూదేశమునకుగూడ చాల బాగుగా అన్వయించుటచే దానిని వ్యాసాంతమున వ్రాయసాగెను. ఈ పద్యము కడపటివరుసయే శాంతి అమరనాథునికి ధైర్యోత్సాహములు గలుగుటకై కడసారి వారు సమావేశమైనపుడు నుడివియుండెను. ఇప్పుడాసంగతి హఠాత్తుగా శాంతికి జ్ఞప్తికిరాగా "బెంగాలునకు సంఘసంస్కరణకై శీఘ్రముగా పొ"మ్మని చెప్పుచున్న తన ప్రేరేపణవాక్యముల వినుచు, కన్నీటిబిందువులతో వక్షఃస్థలమెల్ల తడుప స్తంభితుడైయున్న అమరేంద్రుని దివ్యమంగళవిగ్రహము ఆమెకు సాక్షాత్కరించెను. పూర్వచరిత్రయంతయు ఒక్కమారుగా ఆమె స్మరణకు రాగా ఆమె హృదయము అపారమగు గాఢప్రేమతో నిండిపోయెను. కాని ఏదియో ఆపద కూడ రానున్నదని ఆమె అంతరాత్మ ఆమెకు చెప్పసాగెను. దేశసేవాతత్పరురాలైన శాంతి పగలంతయు దేశోద్ధరణ విషయమై పనిచేయుచుండి సంధ్యాకాలమున తీవ్రమగు వేదనతో మాతనుగోల్పోయిన పసినిసువువలె రోదనము చేయసాగెను. కొన్ని నిముసము లిటులే గడచిపోవ కన్నులదుడుచుకొని శాంతి వ్యాసమును చేతనుంచుకొని వసారాపై ఇటునటు పచారుచేయుచు సమీపమున నేయున్న

మహాజలనిధిని తిలకించుచుండెను. సముద్రఘోష ఆమె వీనులకు "అమరేంద్రుని దర్శనము నీ కిక దుర్లభము—దుర్లభము–దుర్లభము" అనునట్లుగా వినబడుచుండెను. ఆమె చేతిలో కాగితములకట్ట ఆమెకు తెలియకుండగనే జారి నేలపై బడెను. ఇంతలో పవిత్రప్రేమతో నాథుని పాదారవిందములు సేవించుయువతీరత్న మాతని యెడ బాసినపు డుచ్చరించు ఆర్త నాదమువలె శాంతి హృదయకుహరమునుండి దిక్కులు ప్రతిధ్వనింప ఆమెకు తెలియకుండగనే ధ్వని యొండు బయల్వెడలెను. అస్పష్టవాక్కులతో శాంతి "అయ్యో, కర్కశహృదయనై నిన్నే నేలపంపివైచితి? అమరా, నన్ను మన్నించి నీ దర్శనభాగ్యము నాకు లభింపనీయవా, రావా, నావద్దనుండవా?" అని దీనాలాపముల బల్కుచు విలపింపసాగెను. ఇట్టితరి శిరీష శాంతికి వెంటనే శహారనపురమునకు బయలుదేరమని తంతి వార్తనంప తండ్రియగు లలితబాబు ఆమెను వెదకుచు వచ్చి, శోకించుచున్న తన ముద్దుబిడ్డను గని ఆశ్చర్యముతో కారణ మడుగ శాంతియు "తండ్రీ, నాకే ఎన్నడునులేని విచారము గలుగుచున్నది. నా మనస్సు కీడునే శంకించుచున్నది." అని పల్కుచు శిరీషపంపిన తంతిని చూచి తన్నేలతత్క్షణమే శిరీషరమ్మనెనో గ్రహింపలేక శాంతి వెంటనే శహారనపురమునకు బయలుదేరెను. శిరీష శాంతిని జూచి అమందానందభరితురాలై ఆలింగనము చేసుకొని లోనికి తోడ్తెచ్చి జరిగిన సంగతులన్నియు విశదముగా ఆమెకు వినిపించెను. పిమ్మట శిరీష సిల్వియా అమరనాథుల, శాంతి సన్నిధికి తోడ్తెచ్చెను. సిల్వియా నేటి ముఖవైఖరి అమరేంద్రుడుగాని, శిరీషగాని, శాంతిగాని ఇదివరకెన్నడు ఆమెయందు జూచియుండలేదు. ఆమె వదనము దీనముగ నున్నను ఏదో నూతనశోభతో విరాజిల్లుచుండెను. జ్యోతిర్మయమగు ధవళకాంతి ఆమె ప్రతి అవయవము నుండియు ప్రకాశించుచుండెను. సిల్వియా మెల్లన శాంతికడ కరుదెంచి ఆమె దక్షిణహస్తమును అమరనాథుని కరమునం దునిచి "సోదరీ, శాంతీ, మీ నిజప్రేమను, పరీక్షింప లీలానాటకసూత్రధారియగు పరమేశ్వరుడు మిమ్ముల కష్టపరంపరలచే నొప్పించి మీ ప్రేమకుమెచ్చి తుదకుమిమ్ముల నిట జేర్చియున్నాడు." అని అమరనాథునివైపు తిరిగి "అమరనాథా! నేజేసినఅపరాధముల మన్నింపుము" అని అశ్రుపూరిత నయనముల నొత్తుకొనుచు మరలవారిరువుర నుద్దేశించి "భగవంతుడు మీనూతనదంపతుల కాయురారోగ్య ఐశ్వర్యముల నిచ్చి అచంద్రార్కము వర్ధిలజేయుగాత. ఎన్నివేల జన్మంబులకైనను మీ రొకరినొకరు స్వప్నమందైనను ఎడబాయకుందురుగాత" అని మనఃపూర్తిగా ఆశీర్వదించి ఆగదిని వదలి బిరబిర ఈవలకు వచ్చివేసెను. శాంతి భయాశ్చర్యములతో నిశ్చేష్టురాలై నిలచిపోయెను. అమరనాథుడన్ననో సిల్వియా వదనమును తిలకించుటకే అసమర్థుడైపోయెను. శిరీషకుమారి మాత్రమే ఇట్టి భయానక నాటకాంతమును ఆనందింప గలిగెను.

సిల్వియా గది యీవలకు వచ్చిన వెంటనే శిరీషకుమారి కూడ ఈవలకువచ్చి పైనగొళ్లెముపెట్టి శాంతీ అమరనాథుల నా గదియందే నిర్బంధితులగాజేసి తాను సిల్వియా ననుసరించెను. సిల్వియా వెంటనే ఏదియో చెప్పరాని వేదనకు లోనై తన శయ్య్య చేరబోవుచు, మార్గమందే నోట నురుగులు గ్రక్కుచు పడిపోయెను. శిరీషయు ఆమెను శయ్యజేర్చి ఆమె పూర్వచరిత్ర స్మృతికి రాఅటులు మూర్ఛిల్లెనేమో యని తలచుచు శైత్యోపచారములు చేయ సాగెను. కాని అవి అన్నియు బూదిలో పన్నీరువలె నాయెను. వైద్యుడు చూచి శిరస్సునందు రక్తనాళ మొకటి తెగిపోయిన దనియు సంజీవి యైనను అమెను జీవింప చేయ జాలడనియు చెప్పి అచ్చోటువాసి వెడలిపోయెను. కొంతసేపటికి సిల్వియా కనులు విప్పి చూడ సాగెను. శిరీష మెల్లన అమె శిరస్సు తన మస్తకమునం దునిచికొని "సోదరీ, సిల్వియా, నీ ప్రాణనాథు నిచటికి రమ్మని తంతినంపనా" అని యడుగ సిల్వియా మెల్లన "శిరీషకుమారీ, అనవసరముగా నాకొరకై శ్రమ నొందకుము. నానాథుడు అచిరకాలములోనే ఇచటికి రాగలడు" అనిపల్క శిరీషకామాటలు బోధపడక, నీవిచట నున్నావని ఆయన కెట్లు తెలియునని సిల్వియాను మరల ప్రశ్నించెను. ఆయాస మంతకంతకు సిల్వియా కధికమగుచుండెను. అస్పష్టవాక్కులతో సిల్వియా శిరీషతో "నా ప్రాణనాథునికి తెలియని రహ

స్యము లీ పృథివియందుండవు—శిరీషా! నానాథుని పాద ధ్వని నా వీనుల సోకుచున్నది. ఏమి నీకు వినవచ్చుట లేదా! అదిగో దివ్యమంగళవిగ్రహుడగు నా ప్రాణవల్లభుడు నన్ను తన కౌగిలియందు జేర్చుకొనుటకు శీఘ్రముగా నరుదెంచుచున్నా"డని వక్కాణించి తిరిగి కన్నులు మూసివేసెను. శిరీష కీ గూఢార్థ వాక్యము లేమియు అర్థము కాలేదు. కొన్ని నిముసములకు నోట నురుగులు మొదలగు దుర్గుణములన్నియు సిల్వియాయందు తగ్గిపోయినవి. శిరీష సిల్వియా కిక ప్రాణభయము లేదని సంతసింపసాగెను. ఇంతలో కరముల రెంటిని జోడించి అస్పష్టవాక్కులతో సిల్వియా "పతితపావనా—దయార్ద్ర—హృదయా—స్వర్గసిం—హాసనమున—నధిష్ఠించియున్న—నా తండ్రీ! నే—నసత్య—ము—పల్కినందు—లకై—నన్ను—మన్నింపుము.—ఇది—వారి—సౌఖ్యము—కొరకై పల్కితి"నని కొంచెము సేపాగి మరల "అమరా,—నన్ను—మన్నింపుము—ఈదీను—రాలిని—మరు—వకుము—అ—మ—రా" యనుచు కనులు మూసివైచెను. శిరీషకుమారికి సిల్వియా మాటల యర్థము ఇప్పుడు బాగుగా బోధపడ సంభ్రమాశ్చర్యభయ విషాదములతో దిక్కులు ప్రతిధ్వనిల్ల "సిల్వియా" యని ఒక్కకేక వైచెను. చేతులుకాలిన పిదప ఆకులుపట్టుట వలన లాభమేమి? చిరునవ్వు ముఖమున తాండవమాడ చూపరులకు సిల్వియా సుఖ స్వప్నంబుల గాంచుచు సుషుప్తియందున్నదో యనునట్లున్నను ఆమె అప్పటికపుడే పరమేశుని పాదకమలముల సన్నిధిని జేరిపోయెను.

*   *   *   *   *

నేడే శాంతి ముద్దు బాలికయగు సిల్వియాకు రెండవ సంవత్సరము ప్రవేశించినది. శాంతీ అమరనాథులు సిల్వియా మరణమునకై విచారించి ఆమె స్వార్థత్యాగమును వేనోళ్ల బొగడుచు, తమ ప్రథమ సంతానమగు చిన్ని బాలికకు సిల్వియా యని నామకరణ మొనర్చిరి. శాంతీ అమరనాథులు దేశసేవకై మిగుల పాటుపడుచు, జీవిత శేషమంతయు ఆనందవారిధి నోలలాడుచు గడపుచుండిరి.

కృష్ణయ్యా

కోటమర్తి నాగేశ్వరశర్మగారు

గొల్లడై పుట్టితే నేమి
    కృష్ణయ్యా
నల్లన్నివాడైతె నేమి
కన్నులా కమలాలు
    పన్నులా ముత్యాలు
ముద్దులూరెడి జగన్మోహనాకారుండు.   గొ.
నరకబాధల దూల్చి
    దురితకర్ముల గూల్చి
నరనాథుడై జగన్మాన్యుడై మించాడు.   గొ.
మొలకనవ్వుల జూపి
    పాలతులను కడు వేపి
చలియింపకే బ్రహ్మచారి యనిపించాడు. గొ.
దుండగీడన్నాను
    చండితనమున్నాను
కరుణ గలవా డనే ఖ్యాతి నార్జించాడు. గొ.
కోరినా రూపాలు
    తీరుగా ధరియించి
రూపరహితుడనంచు ఋషుల నమ్మించాడు. గొ.